

REGELE MIHAI – EDUCAȚIE ȘI INSTRUIRE

Mirela-Daniela TÎRNĂ

Abstract: The article tackles the special and exemplary education conditions and system put in place for his Majesty King Mihai of Romania. Between the ages of 6 to 18 he evolved in this particular learning environment that was closely supervised and decided upon by his father, King Carol II. The relationship of Mihai to his teachers and colleagues is put in dynamic view, together with his grades and the variety of school subjects. It comes down to discussing how relevant was everything that Mihai studied in preparing His Majesty for his political future in a country festering of political turmoil.

Keywords: schooling, the Romanian royal family, XX century, King Mihai of Romania, King Carol II

Regele Mihai s-a născut la 25 octombrie 1921, la Castelul Foișor din Sinaia. Venirea sa pe lume a însemnat o rază de speranță pentru familia regală, încercată de probleme, mai ales de cele provocate de tatăl său, principele Carol. Nașterea a fost una dificilă, care a pus în pericol viața mamei sale, principesa Elena. Aceasta a fost sfătuită de medici să nu mai aibă alte nașteri. Astfel, Mihai a rămas unicul copil al cuplului princiar.

Ceea ce și-a amintit Regele din copilărie, după foarte mulți ani, a fost legătura apropiată cu mama sa, apoi vizitele familiilor din Grecia și Anglia, dar și faptul că, seară de seară, mergea în dormitorul mamei, care îl învăța să-și spună rugăciunile în română și în engleză¹. Botezat ortodox, mergea regulat la

¹ Stelian Tănase, *Conversații cu Regele Mihai*, București, Editura Corint, 2018, p. 7-8.

biserică împreună cu mama sa. Un copil printre adulți, poate fi definiția primilor ani de viață ai Regelui Mihai.

În câteva vacanțe petrecute la Mamaia, în compania copiilor din familia regală a Greciei, îl regăsim pe Mihai, în fotografii, alături de Philip, vărul principesei Elena și viitorul soț al reginei Elisabeta a Marii Britanii, născut în același an cu el. Principesa Ileana descrie o zi a marinei petrecută la Mamaia cu principesa Elena și familia ei din Grecia: „(...) Philip se joacă cu Mihai, care e foarte vesel, a slăbit, dar e foarte distrat, câteodată nici nu te vede, visează altundeva”². La fel, într-o scrisoare către Carol, Ileana îl descrie astfel pe Mihai: „Are o imaginație fertilă și poate petrece ceasuri întregi să-ți povestească ce a văzut în mintea lui”³.

Încă din 1926 s-a pus problema educației micului principe, moștenitor al tronului. Nicolae Iorga relatează o discuție dintre principesa Elena și prințul Nicolae:

„Găsește că e bine așa: creșterea să fie ca pentru țara în care ai să trăiești. Laudă cunoștințele prințului Carol; știa tot citind și ascultând. Prințul Nicolae spune râzând: așa se deosebesc frații: Carol știe tot, eu nu știu nimic”⁴.

Anul 1927 aduce schimbarea majoră în viața principelui Mihai. Regele Ferdinand moare la 20 iulie și îl lasă successor, prin Actul din ianuarie 1926, ca urmare a renunțării principelui Carol la prerogativele de moștenitor (1925). Mihai a depus jurământul ca Rege al României în Parlament, la nici șase ani, fiind tutelat de o Regentă alcătuită din principele Nicolae, patriarhul Miron Cristea și Președintele Înaltei Curți de Casație și Justiție, Gheorghe Buzdugan. „Pentru un copil trebuie să fi fost o experiență extraordinară să aibă în fața sa sute de oameni, să depună un jurământ, având familia alături. Cred că era o emoție foarte puternică”⁵, avea să spună Regele Mihai.

² ANR, Fond *Familial Cușarida*, dosar 14, f. 43v.

³ *Idem*, Fond *Casa Regală. Personale-Carol II*, dosar V 357/1927, f. 1v.

⁴ Nicolae Iorga, *Memorii*, vol. V, București, Editura „Națională” S. Ciornei, 1939, p. 173.

⁵ Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 10.

În 1928, principele Mihai și-a început studiile primare cu dascălul Nicolae Saxu, inspector general școlar, pe care principesa Elena îl adusese acasă ca să-l pregătească, chiar înainte de începerea școlii. Acesta venea de câteva ori pe săptămână și se legase chiar o prietenie între cei doi.

Pe coperta publicației „Ilustrațiunea Română”, din 22 august 1929, apărea fotografia Regelui Mihai cu autograf:

„Am reprodus pe prima pagină a revistei noastre, primul autograf al Majestății Sale Regelui Mihai. Este autograful istoric care vede pentru întâia oară lumina tiparului și pe care-l reproducem pentru a putea fi în casa oricărui bun român”⁶.

Pentru a marca primul an de școală al Regelui Mihai, Nicolae Iorga publică o lucrare cu chipurile domnitorilor români: „Cartea domnilor pentru Regele Mihai ca dar de Anul Nou al unui istoric român, la întâiul an de școală”⁷.

Studiile primare ale Regelui Mihai au cuprins perioada 1928-1932. În 1930, principele Carol se întoarce în România, își detronează fiul și are loc restaurația. În iunie 1930, lui Mihai i se acordă titlatura de Mare Voievod de Alba Iulia⁸, titlatură pe care a purtat-o până la 6 septembrie 1940. Tot în 1930, Mihai a fost înscris onorific la Liceul Militar „Nicolae Filipescu” de la Mânăstirea Dealul, prin Ordinul de zi nr. 334/22 octombrie 1930⁹, apoi, în 1931, la Liceul aeronautic din Mediaș, pentru a învăța tehnica aviației. La 16 octombrie 1931 a fost înălțat la gradul de fruntaș al acestei școli și a primit distincția de Furier șef de clasă, apoi a fost trecut la controlul elevilor Școlii Tehnice a Aeronauticii¹⁰. De asemenea, Mihai a fost înrolat ca fruntaș în Batalionul 2 Vânători de Munte, iar în 1932 a fost înălțat la gradul de caporal¹¹.

⁶ „Ilustrațiunea Română”, Anul I, Nr. 9/22 august 1929, p. 3.

⁷ *Cartea domnilor pentru Regele Mihai ca dar de Anul Nou al unui istoric român. La întâiul an de școală*, București, 1929.

⁸ ANR, Fond *Casa Regală. Personale-Mihai*, dosar I-2/1930, f. 1-4.

⁹ *Ibidem*, dosar I-3/1930, f. 1. Promoția acestei clase se va intitula „Promoția Măriei Sale Mihai Mare Voevod de Alba Iulia”.

¹⁰ *Ibidem*, dosar I-5/1931, f. 1.

¹¹ *Ibidem*, dosar I-6/1932, f. 1.

Observând înclinațiile fiului său pentru tehnică, Regele Carol al II-lea a înființat, la Palatul Regal, un atelier de mecanică. Regele Mihai își amintea și de pasiunea pentru mașini:

„Cineva, un tâmplar de la palat, îmi făcuse un volan de la mașină pe care scriam eu, cineva m-a ajutat, toate mărcile de mașini care existau în țara românească pe vremea aceea. Și tot alergam cu volanul în mână, așa. De câte ori mergeam cu mașina, țineam morțiș să mă uit să văd ce se întâmplă în față, nu în spate. Pe urmă, mama mi-a cumpărat în anii aceia o mașină electrică și umblam în parcul Cotroceni, cu mașina mea. După aceea, prințul Nicolae mi-a făcut cadou una dintre mașinile lui care nu mai era bună pentru el. Era o mașină englezească mică... Am progresat și am ajuns chiar să conduc Rolls-Royce-ul Regelui Ferdinand... De fapt, toți din familia noastră conduceau, toți unchii mei, frații mamei mele, toți de când erau mici luau lecții. Așa că era ceva din familie”¹².

Anul 1932 aduce alte două schimbări importante în viața Regelui Mihai: pe de o parte, despărțirea de mama sa, trimisă în exil de Regele Carol al II-lea, și mutarea la tatăl său, iar pe de altă parte, o schimbare în ceea ce privește educația sa școlară. Potrivit viziunii Regelui Carol al II-lea, a fost formată o clasă de liceu din 9, apoi 12 elevi, care proveneau din diferite zone și medii sociale, cunoscută sub numele de Clasa Palatină sau Școala Palatină.

La 20 octombrie 1932, pentru începerea cursurilor liceale ale Marelui Voievod Mihai, au fost invitați la Palatul Regal profesorii: Părintele N. Popescu, profesor universitar, I. Bratu, directorul învățământului secundar, Enache Ionescu, Alex. Mumuianu și Lt. Colonel Emil Pălăngeanu.

„S-au discutat și s-au stabilit principiile de bază după care se va face învățământul secundar al Măriei Sale, precum și armonizarea cantității de materie ce trebuie dezvoltată de fiecare profesor în parte. S-a procedat la repartitia pe ore, după program, pe materii, precum și la stabilirea profesorilor care le vor predă:

1. Părintele Nic. Popescu, prof. universitar, Religia.
2. Dl. I. Bratu, directorul învățământului secundar, Matematica.

¹² Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 29.

3. Dl. Enache Ionescu, prof. secundar, Limba Română și Istorie.
4. Dl. Alex. Mumuianu, prof. secundar, Geografia și Științe Naturale.
5. Dl. Nicolae Lascu, inspector general școlar, Desenul, Caligrafia și Muzica.
6. Dl. Leo Thevenin, profesor, Limba Franceză.
7. Dl. Locot. Colonel Emil Pălăngeanu, Educația Fizică.
8. D-șoara Florica Muzicescu, prof. la Conservator, Pianul.
9. Dl. Maior Macavei, Lucru Manual (Mecanica).

Începerea regulată a cursurilor fixându-se în ziua de 24 Octombrie 1932, s-a discutat și s-a hotărât programul pentru deschiderea oficială a cursurilor la Castelul Peleş¹³.

Astfel, pe 24 octombrie 1932, la Castelul Peleş din Sinaia, a avut loc solemnitatea pentru deschiderea cursurilor secundare la care era înscris și Marele Voievod Mihai. S-a oficiat un *te-deum*, urmat de o cuvântare a ministrului instrucțiunii, D. Gusti, care a arătat importanța ciclului al doilea de învățământ, recomandând stăruință și preocupare. A prezentat apoi pe fiecare profesor în parte, indicând materiile pe care le va preda.

Regele Carol al II-lea „a insistat asupra caracterului românesc, care trebuie să predomine în toată instrucția și educația Măriei Sale. A atras atenția îndeosebi asupra istoriei naționale, cerând ca ora destinată pentru istoria familiei regale să fie utilizată, în cea mai mare măsură, în legătură cu legendele istorice ale neamului românesc¹⁴.”

Atunci s-a luat în discuție înființarea unei clase cu mai mulți elevi, aleși de la diferite licee din capitală. Această clasă urma să fie sub directa conducere a Ministrului Instrucțiunii și Cultelor, secondat de către Colonelul Adjutant Traian Grigorescu. Profesorul I. Bratu urma să aleagă elevii, ce erau apoi supuși aprobării Regelui Carol al II-lea¹⁵.

Inițial, au fost aleși opt elevi pentru a urma cursurile alături de marele Voievod Mihai: Dan Cernovodeanu de la „Spiru Haret”, Ion Dinulescu de la „Aurel Vlaicu”, Radu Ioanițiu de la „Gheorghe Lazăr”, Mircea Ioanițiu de la „Spiru Haret”, Tănase Mărgelatu de la Colegiul „Sf. Sava”, Anton Petit de la

¹³ ANR, Fond *Casa Regală. Miscelaneae*, dosar 1020, f. 2.

¹⁴ *Ibidem*, f. 3v.

¹⁵ *Ibidem*, f. 4.

„Spiru Haret”, Ștefan Popescu de la „Gheorghe Șincai” și Dan Mavrus de la „Sf. Andrei”. Comisia medicală a respins doi dintre elevi și s-a decis să fie aleși un elev din Transilvania și unul din Basarabia¹⁶.

Apoi, clasa va avea următorii elevi: Dan Cernovodeanu, Mircea Ioanițiu, Ion Jurchescu, Ștefan Popescu, Dan Mavrus, Walter Heltmann, Radion Chiaburu, Gheorghe Grămadă, Ion Dinulescu, Pal Ivan Kovaci, Gheorghe Dușa și ultimul sosit, în 1936, Lascăr Zamfirescu. Acesta avea să fie înlocuit, în ultimul an de liceu (1939-1940), cu fiul industriașului Nicolae Malaxa, Constantin. Erau copii de intelectuali, dar și de țărani. Doi dintre ei făceau parte din minoritățile naționale și trei erau din provinciile istorice. În 1940 au dat bacalaureatul patru elevi: Marele Voievod Mihai, Mircea Ioanițiu, Walter Heltmann și Constantin Malaxa¹⁷.

Școala palatină va funcționa ca o clasă paralelă a Colegiului Național „Sf. Sava” și a fost o idee interesantă și benefică pentru toți elevii care au făcut parte din ea. Se știe că un școlar evoluează atunci când se află în competiție cu alți elevi și când socializează. Dincolo de faptul că această clasă a avut profesori foarte buni, curricula, ca să folosim un termen modern, a fost inteligent gândită – lecțiile erau bine structurate și completate de activități practice de sintetizare a materiilor, excursii tematice și mult sport. Clasa fiind formată dintr-un număr mic de elevi, aceștia au legat prietenii trainice, ce au durat toată viața, chiar dacă i-au despărțit distanțele și conjuncturile politice. De exemplu, Mircea Ioanițiu a devenit secretar particular al Regelui și un prieten apropiat¹⁸.

Pe 30 ianuarie 1933 s-a făcut inaugurarea școlii. Marele Voievod Mihai avea să descrie acest moment într-o compunere la limba română:

„De acum încolo, voi face școala cu mai mulți colegi, aleși de la mai multe licee din București. Ziua de inaugurare a fost la 30 ianuarie 1933. Am așteptat cu nerăbdare această zi și am fost emoționat, fiindcă începeam un lucru cu totul neobișnuit. Această inaugurare s-a făcut în sala cea nouă de gimnastică. În așteptarea tatei, corpul profesoral stătea în partea stângă, în cap cu domnul ministru D. Gusti, iar în dreapta ședeau dl. N. Saxu și dl. Locot.

¹⁶ *Ibidem*, f. 5v.

¹⁷ *Idem*, dosar 1027, f. 15.

¹⁸ Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 34.

Colonel E. Pălăngeanu... La terminarea slujbei, Preotul a prezentat crucea pentru închinare tatei, asistenței și nouă elevilor, trecând apoi la sfințirea localului cu aghiazmă. După ce elevii au fost prezentați tatei, serbarea a luat sfârșit¹⁹.

Pentru o mai mare apropiere sufletească între Mihai, elevii școlii și profesori s-a luat hotărârea ca în afara orelor de școală propriu-zise, să mai vină câte unul sau doi profesori, după prânz, împreună cu elevul de serviciu din acea săptămână și să-și facă temele împreună²⁰. Programul de activitate de după amiază era clar stabilit și cuprindea: meditații, călărie, automobil, bicicletă, cinematograf, muzee, tragere la ciori, volei, canotaj, câte o deplasare la schi. Duminica, Mihai mergea la biserică, iar seara, la operă sau concerte simfonice²¹. În vacanțe, Mihai pleca în excursii cu Regele și colegii săi la munte, la mânăstirile din Moldova, pentru câteva zile de plajă la Mamaia sau Eforie și, ce e cel mai important, petrecea câteva săptămâni și la mama sa, la Florența²². Mihai îl însoțea pe Regele Carol al II-lea la partidele de vânatoare organizate la Scroviștea, Poiana Ițcani și la Lăpușna, în M-ții Gurghiului. Mihai i-a fost alături tatălui său și în călătoriile oficiale în Polonia, Cehia, Franța, Anglia și Germania. În stațiunea montană Berchtesgaden din Bavaria l-a întâlnit pentru prima dată pe Hitler²³.

La începutul lunii aprilie 1933, a avut loc o ședință, prezidată de ministrul Instrucțiunii, Dimitrie Gusti. S-a luat în discuție chestiunea sintetizării materiilor de învățământ în ultima lună de școală. Tot atunci s-a specificat că „experiența ce se va face la școala Măriei Sale se va aplica la toate școlile secundare din țară”²⁴. Regele Carol al II-lea urmărea foarte atent activitatea clasei palatine, era prezent la ceremoniile de deschidere și închidere a anului școlar și toate hotărârile privind activitatea școlii îi aparțineau. De asemenea, tot Regele le oferea elevilor medaliile pentru sârguință.

La sfârșitul fiecărui an școlar, elevilor le era întocmită o calificare generală sau caracterizare cu observații privind sănătatea, progresele

¹⁹ ANR, Fond Casa Regală. *Miscelanee*, dosar 1020, f. 7v.

²⁰ *Ibidem*, f. 8.

²¹ *Ibidem*, dosar 1017, f. 1-18, 20-26.

²² *Ibidem*, f. 27.

²³ Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 42.

²⁴ ANR, Fond Casa Regală. *Miscelanee*, f. 8v.

intelectuale, atenția. Iată ce se specifica într-o astfel de calificare referitoare la Marele Voievod de Alba Iulia:

„Dezvoltare fizică foarte bună; sanitară: bună. Sârguința la învățătură în progres vădit. Judecata sănătoasă; exprimare limpede și strânsă, sub aparenta indiferență, spirit remarcabil de observație. Susținerea atenției în progres. Disciplinat și ascultător; modest în toate împrejurările. Timiditate în curs de dispariție. Caracter foarte bun”²⁵.

În vara anului 1936, Mihai a terminat școala gimnazială cu media 8,92 și a susținut examenul de capacitate. În perioada 24 - 28 iunie s-a realizat pregătirea pentru examen. În intervalul 29 iunie - 4 iulie s-au desfășurat examenele, pe 5 iulie s-a organizat conferința pentru acordarea notelor, iar pe 6 iulie s-a încheiat anul școlar cu o serbare cercetășească²⁶. Mihai a obținut la examenul de capacitate media 9,20: matematică – 9, limba română – 9, franceză – 10, istorie – 8, geografie – 10²⁷.

Anul școlar 1936-1937 reprezintă intrarea elevilor clasei palatine în cursul superior, adică la liceu. Pe 28 septembrie 1936 s-a ținut o conferință a profesorilor clasei palatine pentru stabilirea metodei de predare a materiilor și a orarului. Regele îl numise la conducerea școlii pe Comandorul Adjutant Fundățeanu Preda, care urma să pună în aplicare directivele suveranului²⁸. Acesta a explicat noile principii ale activității didactice: profesorii predomină în cursul inferior, elevul predomină în cursul superior; angajarea mai puțin a memoriei în avantajul judecății și afirmării potențialului intelectual; profesorul rămâne îndrumătorul și stimulentele activității elevului; profesorul să dea atenție prelegerilor; repartizarea orarului după greutatea de înțelegere a materiilor; formarea gustului și simțului estetic ale elevilor; înlăturarea manualelor care predispun la memorare; gruparea lecțiilor pe materiile care se înrudesc; variate lucrări de analize; cât mai mult timp liber elevului ca să se pregătească singur; variația programei după anotimpuri, care să permită ținerea cursurilor în aer

²⁵ *Ibidem*, dosar 1003, f. 128. Cafificare generală pentru anul școlar 1935-1936.

²⁶ *Ibidem*, dosar 1017, f. 32.

²⁷ *Ibidem*, dosar 1003, f. 133.

²⁸ *Ibidem*, dosar 1020, f. 57v.

liber; la istorie să se pună accent asupra Istoriei Culturii, iar la religie, comentarea dogmelor prin citirea *Bibliei*²⁹.

Peste foarte mulți ani, Regele Mihai își va reaminti de strictetea profesorului de limba română, de Nicolae Iorga, care nu i-a fost profesor, dar care venea, când și când, să țină prelegeri, și de excursiile făcute prin țară la lecțiile de sinteză:

„De exemplu, Sarmisegetuza. După ce făcusem cursul cu romanii și tot ce au făcut ei în Dacia, ne-am dus la Sarmisegetuza să vedem la fața locului ce au făcut romanii acolo... În Țara Hațegului, fel de fel de locuri istorice, mânăstiri sau ruine ale cetăților. Așa le-am învățat pe toate. Și la Deva am fost de nu știu câte ori, tot pentru cursurile astea. Și în Dobrogea, mai puțin, dar am fost și acolo. În Basarabia am fost, în Bucovina de mai multe ori. Și aici, în Muntenia, am umblat. Dar, în special, întâmplările istorice mai vechi, cum erau cu romanii, cu Dacia: la fața locului se vedeau o grămadă de lucruri. Cel de geologie ne ducea prin diferite văi, prin peșteri. Erau interesante, da”³⁰.

În 1940, în preajma susținerii bacalaureatului de către Mihai, profesorul de geografie Ion Conea a scris o lucrare despre excursiile în Oltenia subcarpatică efectuate de elevii din clasa palatină, începând din 1934. Lucrarea se intitulează *Un prinț prin țara lui* și a fost tipărită la Craiova, la Editura „Scrisul românesc”, fiind completată cu un număr foarte mare de fotografii realizate în timpul excursiilor. Una din primele excursii și lecții pe teren a fost la Călugăreni, la sfârșitul primei clase liceale. La sfârșitul celei de-a doua s-a pus în aplicare ideea cursului de sintetizare pe teren³¹. Înaintea fiecărei excursii se elabora un plan ce cuprindea: scopul călătoriei, metoda, programele pe zile, subiectele de sinteză, lecțiile cu caracter educativ-național³². În program alternau zilele de studiu cu zilele de excursie. După o excursie se elaborau două lucrări de sinteză: una literară și alta științifică. Scopul acestor excursii era acela de a completa cunoștințele lui Mihai despre țara și poporul român.

De mic, Regele Mihai a practicat călăria, știută fiind pasiunea mamei lui pentru echitație. De asemenea, Mihai a făcut înot și schi. Apoi, în cadrul

²⁹ *Ibidem*, f. 58-59.

³⁰ Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 26.

³¹ Ion Conea, *Un prinț prin țara lui*, Craiova, Scrisul Românesc S. A., 1940, p. VIII.

³² *Ibidem*, p. 147-155.

clasei palatine, toți elevii făceau sport, într-o pregătire sistematică – box, volei, aruncarea suliței etc. Participau la manifestările organizate pe stadionul Oficiului Național de Educație Fizică (O.N.E.F.). Pe acest stadion erau organizate manifestările Străjeriei, organizație de tineret înființată de Regele Carol al II-lea în 1938³³, din care făceau parte toți elevii. Pentru sprijinul și serviciile aduse „Străjii Țării”, Marele Voievod Mihai a primit, în 1938, brevetul „Meritul Străjeresc” clasa a III-a³⁴.

În ceea ce privește partea militară, se întocmea un program de instrucție, potrivit directivelor Regelui Carol al II-lea. Astfel de programe au fost: „Programul Instrucției Tehnice a Plutonului de Infanterie, de la 17 septembrie – 25 septembrie 1936”, prin care Mihai urma să participe pe câmpul de manevre pentru a observa compunerea specială și normală a Plutonului, diversele formațiuni, tehnica focului, aplicații etc.³⁵ și „Programul Instrucțiunii tactice a plutonului executat de Măria Sa Marele Voievod la Manevrele Regale 1936 de la 8-13 octombrie”³⁶. Regele Mihai își amintea cum făcea instrucție și trageri de război, dar și de cum a fost avansat ofițer:

„Când am ajuns subofițer, deja comandam grupuri, făceam exerciții la Sinaia – erau destule locuri – aveam trageri militare. Mai târziu, când am ajuns ofițer, mergeam sus, pe Bucegi, cu soldații din Batalionul de Gardă și făceam trageri de război, cu cartușe de război. Îmi șuierau gloanțele peste cap”³⁷.

Despre cum a fost făcut ofițer, Regele spunea:

³³ Străjeria a luat ființă în 1938. Toți băieții între 7 și 18 ani și toate fetele între 7 și 21 ani erau obligați să facă parte din Straja Țării. Aceasta era organizată în cuiburi, pâlcuri, stoluri, cete, falange. Programul organizației era complex și cuprindea: educația fizică, educația tehnică, educația națională, educația morală, religioasă și socială, educație militară. Comandantul suprem al Străjeriei era Regele Carol al II-lea, numit „Marele Străjer”, iar deținea organizației era: „Credință și muncă pentru patrie și Rege”. În 1940, Straja Țării avea cca 4 milioane de membri activi.

³⁴ ANR, Fond *Casa Regală. Personale-Mihai*, dosar I-7/1938, f. 1.

³⁵ *Idem*, *Miscelane*, dosar 1020, f. 56-57.

³⁶ *Ibidem*, f. 60.

³⁷ Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 31.

„Îmi aduc aminte, s-a întâmplat la Sinaia, în 25 octombrie 1937, când am împlinit 16 ani... Ceremonia s-a făcut pentru că m-a înscris tatăl meu în Batalionul I Vânători de Munte, care era la Sinaia, unde se afla cazarma lor... Acolo s-a făcut ceremonia și am depus jurământul cu mult fast. Tatăl meu a invitat alți membri ai familiilor regale din străinătate. Din Anglia a venit ducele de Kent, iar din Suedia, prinții moștenitori...”³⁸.

La 10 mai 1941, Regele Mihai a primit gradul de mareșal, prin Decretul nr. 1354/1941, semnat de generalul Ion Antonescu³⁹.

În 1940, Marele Voievod Mihai a susținut bacalaureatul. Comisia a fost prezidată de Petre Andrei, ministru al Educației Naționale (1938-1940) și profesor examinator la filozofie. Din comisie făceau parte: P. Panaitescu-Perpessicius, profesor la Liceul „Matei Basarab”, examinator la limba română, Mircea Periețeanu, profesor la Liceul „Gheorghe Șincai”, examinator la limba franceză, Virgil Arbore de la același liceu, examinator la istorie, C. Antonescu de la Liceul „Sfântul Sava”, examinator la geografie, Al. Andronic, profesor la Liceul „Mihai Viteazul”, examinator la matematică, C. Ionescu, profesor la Facultatea de Farmacie, examinator la fizico-chimice; secretarul comisiei a fost delegat prof. C. Antonescu⁴⁰.

Comisia a fixat următorul program: lucrarea scrisă la limba română în ziua de 24 iunie, lucrarea scrisă la matematică în ziua de 25, iar lucrarea scrisă la limba franceză în ziua de 26. Examenul oral a avut loc pe 27 iunie, în Sala Tronului din Palatul Regal, unde a fost prezent și Regele Carol al II-lea. Pentru examenul scris la limba română au fost selectate trei subiecte: Începuturile literaturii române scrise; Proza română descriptivă de la Odobescu (Pseudokinetikos) până la M. Sadoveanu inclusiv și Scriitorii ardeleni dintre 1890-1918⁴¹.

În urma examenului oral, Comisia i-a declarat admiși la examenul de bacalaureat pe toți candidații și a propus următoarea ordine de clasificare: Măria Sa Marele Voievod Mihai Întâiul cu media 9,50; Heltmann Walter, Ioanițiu Mircea, Malaxa Constantin, toți cu media 9,00⁴². Tot în Sala Tronului și în

³⁸ *Ibidem*, p. 32.

³⁹ ANR, *Fond PCM - Decrete, Legi*, dosar 11/1941, f. 192.

⁴⁰ *Idem*, *Fond Casa Regală. Miscelanee*, dosar 1027, f. 5.

⁴¹ *Ibidem*, f. 6.

⁴² *Ibidem*, f. 13.

prezența Regelui a avut loc ceremonia înmânării Diplomei de Bacalaureat Marelui Voievod de Alba Iulia. Cu această ocazie, Regele a oferit distincții lui Mihai, ministrului Educației Naționale și întregului corp profesoral. S-au făcut fotografiile și s-a organizat un dejun. Mihai a rostit trei cuvântări: către tatăl său, către profesori și către colegii de școală. În discursul adresat profesorilor, Mihai spunea:

„Trebuie să recunosc, că nu puține au fost zilele în care ne-am obosit unii pe alții, dar în ciuda tuturor greutăților voi păstra o adâncă recunoștință față de D-voastre și nu voi uita niciodată că, împreună cu părintele meu, ați dat tot ceea ce ați putut și cu toată inima pentru îmbogățirea culturii noastre”⁴³.

A urmat cuvântarea Regelui Carol al II-lea, care afirma, printre altele:

„Școala secundară nu e o școală de cantitate, ci de calitate... Să vă rămâe în minte, copii, clipele cele mai duioase și mai fericite din acești 8 ani. Au fost și supărări, dar sunt mici, când vedem care sunt grijile mari ale timpurilor de mai târziu (...) Voi pășiți în viață în clipe de mare îngrijorare, când ziua de mâine poate să ne ceară lipsuri, durere și sacrificii nesfârșite. Iată de ce truda voastră capătă astăzi o însemnătate și mai mare. Să vă fie de folos și să știți că ceea ce ați învățat cu oboseală și bucurie, cu lacrimi și veselie, e cea mai solidă temelie pentru viața de astăzi, care este însăși viața țării. Intrați astăzi în viața țării, nu în viața voastră. De aceea, strădania de până acum, trebuie să vă rămâe ca cea mai duioasă amintire a unui trecut care nu se mai întoarce (...)”⁴⁴.

Acest eveniment important din viața lui Mihai și a colegilor săi s-a produs într-un moment dramatic pentru România; chiar în ziua de 27 iunie 1940 și apoi în noaptea de 27 spre 28 iunie au avut loc două ședințe ale Consiliului de Coroană pe tema ultimatumului sovietic privind cedarea Basarabiei și a Bucovinei de Nord. În cea de-a doua ședință s-au exprimat doar 6 voturi pentru rezistența României⁴⁵.

⁴³ *Ibidem*, f. 44.

⁴⁴ *Ibidem*, f. 46.

⁴⁵ *Idem*, *Colecția Microfilme Portugalia*, rola 22, cadru 281.

Regele Mihai nu a înțeles de ce tatăl său nu l-a pregătit și politic; faptul că nu cunoștea evenimentele petrecute în acei ani tulburi a făcut ca el să fie total nepregătit pentru viața politică și conducerea statutului, în momentul abdicării Regelui Carol al II-lea, la 6 septembrie 1940:

„Din păcate, trebuie să spun că relațiile de învățătură cu tatăl meu, din punct de vedere politic, despre cum funcționau mecanismele astea, au fost zero. Chestiunile constituționale, geopolitica sau ceea ce se întâmpla cu partidele politice, astea le învățam la școală. Așa că, și în această privință, mai târziu, am rămas așa... în vânt. Nu știu de ce, nu înțeleg deloc. Pe de o parte, dacă el dorea să îmi fac educație, să îi urmez la tron, atunci cum venea asta – fără să știu nimic?... Când am aflat despre chestiunea ultimatumului dat de ruși, m-a cam luat pe neașteptate”⁴⁶.

În aceeași zi, pe 6 septembrie 1940, Mihai depunea jurământul ca Rege al României⁴⁷. Într-adevăr, este de neînțeles din ce motive Regele Carol al II-lea nu l-a inițiat și nici nu l-a implicat foarte mult pe Mihai în problemele concrete ale statului și politicii. Poate pentru că Regele dorea să-și protejeze fiul de pericolele acelor ani dificili sau considera că are mult timp la dispoziție pentru a o face, până la momentul în care acesta avea să-i succedă la tron. Un alt motiv poate fi acela al caracterului dificil al Regelui Carol al II-lea, dominat de orgolii, invidii și de ideea că este cel mai bun.

În concluzie, putem spune că Regele Mihai a beneficiat de un model unic de educație și instruire, având cei mai buni profesori, obiectivi și conștienți de menirea lor, aceea de a-l pregăti pe moștenitorul tronului; colegii inteligenți și competitivi și o programă școlară meticolos întocmită și activități diverse au contribuit, de asemenea, la formarea viitorului rege. Toate aveau scopul de a-i oferi o cultură generală solidă, o cunoaștere a trecutului românilor și a spațiului românesc, sub toate aspectele sale.

⁴⁶Stelian Tănase, *op. cit.*, p. 30, 33.

⁴⁷ ANR, Fond Casa Regală. *Personale-Mihai*, dosar I-10/1940, f. 1.

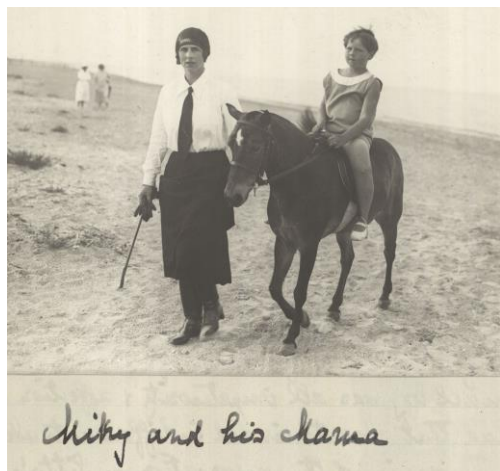

Fig. 1 - Principele Mihai și mama sa, Princesesa Elena (1928), ANR, Fond Casa Regală. Personale-Regina Maria, dosar III.167.1928, f. 47v.

Fig. 2 - Primul autograf al Regelui Mihai (1929), „Ilustrațiunea Română”, anul I, nr. 9/1929

Fig. 3 - Principele Mihai împreună cu prințul Philip (1928), ANR, fond Casa Regală. Personale-Regina Maria, dosar III.167.1928, f. 43v.

Fig. 4 – Principele Mihai în atelierul de mecanică, ANR, Colecția Documente fotografice, F II 265.

Fig. 5 - Regele Carol al II-lea și Marele Voievod Mihai, ANR, Colecția Documente fotografice, F II, 222.

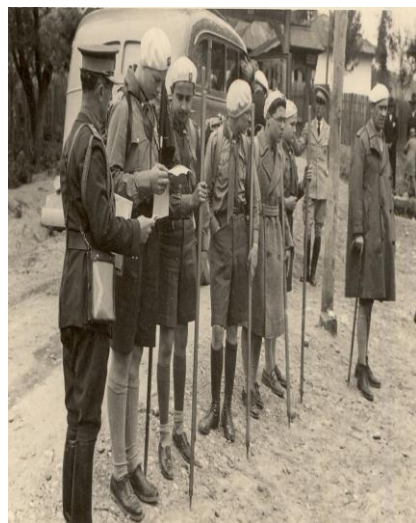

Fig. 6 - Marele Voievod Mihai și colegii de clasă în uniforme de cercetași (1933), ANR, Colecția Documente fotografice, F I 455

Fig. 7 - Marele Voievod Mihai în timpul unei manifestări pe stadion, ANR, Colecția Documente fotografice, F I 457-2

Fig. 8 - Marele Voievod Mihai în timpul unei manifestări militare, ANR, Colecția Documente fotografice, F I 7527-1.

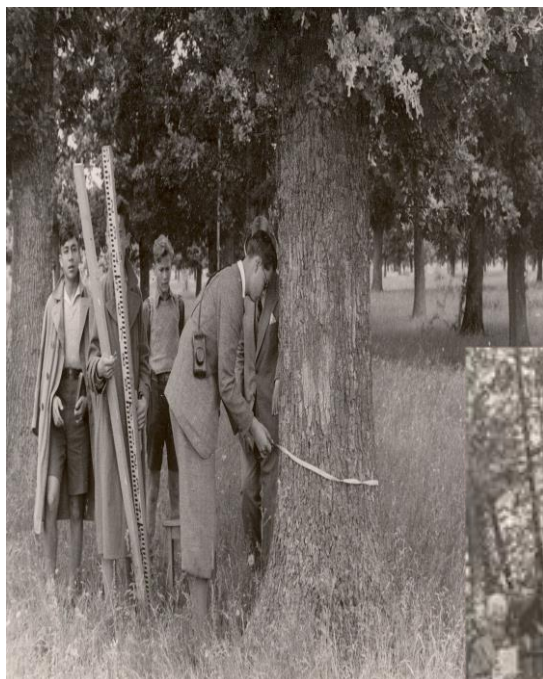

Fig. 9 - Elevii clasei palatine în timpul lecțiilor pe teren, ANR, Colecția Documente fotografice, F II 432-1.

Fig. 10 - Clasa palatină la cursuri în aer liber, ANR, Colecția Documente fotografice, F II 432-2.

Școala _____ Clasa 10^{ca}
 Obiectul Geografia
 Profesorul LOJNEA

CATALOG

DE NOTE ȘI ABSENȚE PE ANUL ȘCOLAR 1935 - 1936

Numele Elevilor	Măști (10)			Absențe (10)										Prezențe (10)		Observații		
	I	II	III	Măști										Măști	Măști			
				1	2	3	4	5	6	7	8	9	10					
1. Cernovodanu Dan	10	8	8														9,5	9,5
2. Chiaburu Radion	9	8	8														8	8
3. Dinulescu C. Ion	8	7	7														7	7
4. Dugă A. Gheorghe	10	8	8														8	8
5. Grămadă Gheorghe	10	7	8														8	8
6. Helmenn Walter	10	10	10														10	10
7. Ioniță Mircea	9	10	9														9,5	9,5
8. Jurhescu Gh.	10	9	9														9	9
9. Kovăta B. I. Paul	9	7	7														7	7
10. Măria Sa. Maria Yovcova	10	9	9														9	9
11. Mavrus I. Dan	10	9	9														9,5	9,5
12. Popescu T. Ștefan	7	6	7														7	7

Director, _____ Școlărește pe nr. 1 din _____ Școlărește pe nr. 11 din _____ Școlărește pe nr. 111 din _____
 L. S. _____ Profesor, _____ Profesor, _____ Profesor, _____

Fig. 11 - Filă din catalogul clasei palatine (1935-1936), ANR, fond Casa Regală. Miscelanee, dosar 1003, f. 94.

Rezultatul examenului de admitere în clasa 8^a -1934

Numele Elevilor	Matematică	Limba Română	Limba Franceză	Istorie	Geografie	Muzică	Desene	Alte	Media
Pomarescu Dan	8	8	9	10	10				9
Chibaru Radion	9	9	8	8	8				8
Dugă A. Gheorghe	10	10	10	10	10				10
Grămadă Gheorghe	10	10	10	10	10				10
Helmenn Walter	10	10	10	10	10				10
Ioniță Mircea	9	10	9	9	9				9,5
Jurhescu Gh.	10	9	9	9	9				9
Kovăta B. I. Paul	9	7	7	7	7				7
Măria Sa. Maria Yovcova	10	9	9	9	9				9,5
Mavrus I. Dan	10	9	9	9	9				9,5
Popescu T. Ștefan	7	6	7	7	7				7

Fig. 12 - Rezultatele examenului de capacitate ale elevilor clasei palatine (1936), ANR, fond Casa Regală. Miscelanee, dosar 1003, f. 134.

Fig. 13 - Marele Voievod Mihai în timpul examenului de bacalaureat - matematică, proba orală (1940), ANR, Colecția Documente fotografice, FI 1948-3

Fig. 14 - Marele Voievod Mihai și colegii săi în fața comisiei de profesori la bacalaureat (1940), ANR, Colecția Documente fotografice, FI 10948-6.

Mirela-Daniela TÎRNĂ
 Arhivele Naționale ale României